

Укрповітрошлях

Червона Україна

КЛАСИЧНУ ХУДОЖНЮ ЛІТЕРАТУРУ УКРАЇНСЬКИХ ТА СВІТОВИХ ПИСЬМЕННИКІВ МАСАМ ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТУ НА ТВОРИ УКРАЇНСЬКИХ ТА СВІТОВИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Леся Українка.—Повне видання творів. За загальною редакцією Б. Якубського. Збірка складається з 10 томів. Вийшло з друку 6 томів. Все видання вийде протягом 1929 р. Передбачається випустити додатково ще 2 томи. Ціна за 10 томів без палітурок—15 крб. 30 коп. В 10 міткалевих палітурках—21 крб. Завдаток—3 крб.

М. Кобилянський.—Повне видання творів. Редакція тексту Ан. Лебедя. 7 томів. Вийшло з друку 2 томи. Все видання вийде протягом 1929 р. Ціна орієнтаційна: без палітурок—13 крб. В 7 міткалевих палітурках—16 крб. 50 коп. Завдаток—1 крб. 50 коп.

Іван Франко.—Повне видання творів. За редакцією С. Пилипенка та Івана Лизанівського. 29 томів. Вийшло з друку 24 томи. Решта вийде протягом 1929 р. Ціна 34 крб., а в 15 міткалевих палітурках—41 крб. 50 коп. Завдаток—5 крб.

В. Винниченко.—Повне видання творів 22 томи. Все видання вийшло з друку.

Ціна 21 крб., а в 10 міткалевих палітурках—26 крб. Завдаток—3 крб.

Б. Грінченко.—Повне видання творів. За редакцією Марії Грінченкової. 10 томів. Вийшло з друку 6 томів. Решта вийде протягом 1929 р. Ціна 9 крб., а в 5 міткалевих палітурках—11 крб. 50 к. Завдаток 1 крб. 50 к.

М. Гоголь.—Збірка вибраних творів. За редакцією І. Лакізи та П. Филиповича. Стилістична редакція А. Ніковського. 5 томів. Все видання вийде з друку 1929—30 року. Ціна орієнтаційна—10 крб. В 5 міткалевих палітурках—12 крб. 50 к. Завд.—1 крб. 50 к.

Бібліотека сучасного українського письменства.—Серія I—21 том. Все видання вийшло з друку. Ціна 9 крб., в 5 міткалевих палітурках по декілька книжок—11 крб. 50 к.

Завдаток 1 крб.

35 коп.

Серія II—22 том. Все видання вийшло з друку.

Ціна 11 крб. 60 к. а в міткалевих палітурках по декілька книжок—14 крб. 60 к. Завдаток—1 крб. 75 коп.

Літературна бібліотека.—Серія I—16 томів. Все видання вийшло з друку.

Ціна 16 крб., в 8 міткалевих палітурках по 2 томи—20 крб. Завдаток—2 крб. 50 коп.

Серія II—13 томів. Все видання вийшло з друку. Ціна 14 крб. В 7 міткалевих палітурках по 2 т.—17 крб. 50 коп. Завдаток—2 крб.

Комплект театральних п'єс.—Серія I—23 книжки. Все видання вийшло з друку.

Ціна 7 крб. 30 коп., в 4 міткалевих палітурках по декілька книжок—9 крб. 30 коп.

Серія II—19 книжок. Все видання вийшло з друку.

Ціна 9 крб., в 5 міткалевих палітурках по декілька книжок—11 крб. 50 коп.

Завдаток—1 крб. 35 коп.

Бібліотека світового письменства—11 томів. Все видання вийшло з друку.

Ціна 13 крб. 75 коп., в 6 міткалевих палітурках по декілька книжок—15 крб. 75 коп. Завдаток—2 крб. 10 коп.

Гі-де-Мопасан.—Повне видання творів. За загальною редакцією проф. С. Савченка. 10 томів. Вийшло з друку 6 томів. Все видання вийде протягом 1929 року.

Ціна в палітурках 19 крб.

Завдаток—3 крб.

Герберт Велз (Уельс).—

Збірка вибраних творів. За редакцією проф. Калиновича 6 томів.

Все видання вийде протягом 1929—30 року

Ціна орієнтаційна: 10 крб. В 6 міткалевих палітурках 13 крб. Завдаток—1 крб. 50 коп.

Бібліотека дитячої літератури—(Оповідання для дітей).

Серія I—25 книжок.

Всі книжки вийшли з друку.

Ціна без палітурок 2 крб. 10 коп., в 2 палітурках—3 крб. 10 коп.

Завдаток—35 коп.

Сер. II. для молодшого віку—34 книжки

Всі книжки вийшли з друку.

Ціна 11 крб., в

в 6 міткалевих палітурках по декілька книжок—14 крб.

Завдаток—1 крб. 65 коп.

Шкільна бібліотека молоді—30 книжок. Всі книжки вийшли з друку.

Ціна 11 крб. 56 коп., в 6 міткалевих палітурках по декілька книжок 14 крб. 50 коп.

Завдаток—1 крб. 75 коп.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: При передплаті дається завдаток: на решту вартості робиться накладна платня може бути одноразова на все видання, яке вийшло з друку, або на декілька томів. Остаточний розрахунок робиться при надсилці останнього тому. При замовленнях треба зазначити, чи надіслати книжки в палітурках та по скільки томів. Пересилка коштом передплатника.

З бажання передплатників накладна платня може бути одноразова на все видання, яке вийшло з друку, або на декілька томів. Остаточний розрахунок робиться при надсилці останнього тому. При замовленнях треба зазначити, чи надіслати книжки в палітурках та по скільки томів. Пересилка коштом передплатника.

При замовленні безпосередньо в Головний Конторі „Вісті“ передплатники газети „Вісті“ або журналу „Всесвіт“ одержують 10% знижки з суми, на яку буде зроблено передплату, на вищезазначені твори, в разі надсилки свого адресного ярлика, або № замовлення.

Ті, що не передплачують газету „Вісті“ або журналу „Всесвіт“ при замовленні безпосередньо в Головний К-рі „Вісті“ одержують БЕЗПЛАТНО газету, або журнал, в залежності від їх бажання, на всю суму завдатку.

Передплату приймає Головна К-ра—Харків, вул. К. Лібкнехта № 11, та всі філії ВИДАВНИЦТВА ГАЗЕТИ „ВІСТІ ВУЦВК“.

№ 38
29-го вересня
1929 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта, № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ВЕЛИКІ ТСО-АВІОХЕМІВСЬКІ МАНЕВРИ

«Гото „Ратуг“»

Житлокоопівська дитяча колова зустрічає учасників маневрів

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

„ВРОГО“ ПІД МУРАМИ СТОЛИЦІ

А. Розен

Столиця України в кінці вересня жила бойовим напруженим життям. Цих днів трудящі Харкова переключили своє буденне трудове життя на військовий лад.

По всіх заводах, фабриках, установах, підприємствах лише закінчиться праця і заводський гудок проспівав свою щоденну пісню, трудящі бралися до рушниць, вирушаючи на військові заняття.

— На Харківщині було оголошено „Тиждень оборони“. Провадився він цього року лише в столиці України.

„Боями“ за Харків закінчився „тиждень“. Маневри під Харковом полягали в сутичках між дивізією трудящих ТСО-Авіахемівською й частинами 23 дивізії.

Заворухилися заводські двори та майданчики.

На них проходили військову справу харківські трудящі, які готувалися скласти іспит на справжнього воюючого Робітниче-Селянської Червоної армії.

* * *

Частини 23-ї дивізії закінчували навчання. 23-я дивізія — „сині“ — наближалася до Харкова. Обороняла українську столицю дивізія тсо-авіахемівців.

Кожний район міста організував полк.

Заводи готувалися до оборони...

О 4 годині дня 21 вересня ТСО-Авіахемівська дивізія вирушила на фронт. Напередодні „сині“ по всьому фронту почали наступ. Щось о 10 годині ранку розвідка „червоних“ помітила колони „супротивника“ на станції Жихар.

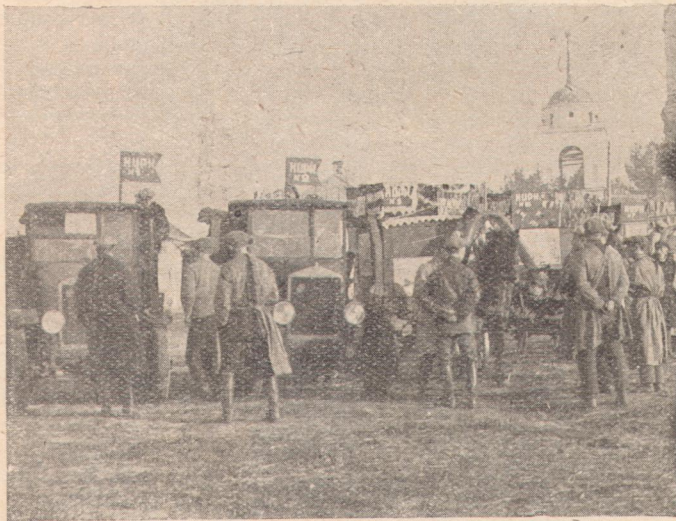
„Бої“ розгорталися.

* * *

Окресла ТСО-Авіахему цих днів була військовим табором.

„Тиждень оборони“ в Харкові. Штаб дивізії: нач. постачань т. Горфінкель, нач. політвідділу т. Хавкін, нач. штадиву т. Ларіо, начдив. т. Бусманович

ХЦРК обслуговує маневри

Протягом усієї доби там не зачинялися двері. Люди входили, привозили донесення, приносили зводки.

Люди виходили й забирали з собою розпорядження, накази, оперативні завдання.

Одержували перепустки, паролі й пов'язки на руки.

В штабі оборони не було видно цивільних людей. Всі вони у військовому. Оці начальники — штабу, оперативної частини, хемслужби, зв'язку тощо — всі вони ще вчора працювали по установах, підприємствах, стояли біля варстатів, здавали на фабриках та заводах свою норму.

Штаб оборони Харкова працював цілу добу безперервно. Тут ми натрапили на одну цікаву картину. Серед військових, що носили червоні пов'язки, стояли двоє червоноармійців у сталевих касках, з синіми стрічками на руках.

Це — полонені розвідувачі.

Іх вночі взяли в полон і привели до штабу оборони. Полонених почали розпитувати

про розташування „синіх“, їхній рух, про пляни та наміри.

Але полонені виявили дивачайну стійкість. Жодної відповіді вони не дали на всі питання „ворога“.

* * *

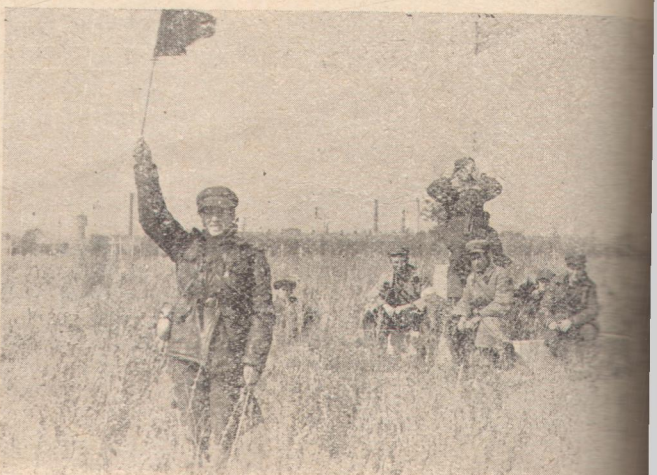
У день маневрів вулицями внилася людьми у військовій одежі. Вулицями проходили гони червоних сестер, загони ТСО-Авіахемівців. Біля підприємств збиралися чоти та сотні. А потім вся ТСО-Авіахемівська дивізія вирушила на майдан, де трудящі Харкова влаштували бойцям урочисті проводи.

... Ми їдемо туди, де були перші сутички розвідки й загонів. „Сині“ — частини 23 дивізії переможно посуваються вперед. За день до маневрів назустріч вийшов зводний загін ТСО-Авіахему і загін Харківської міліції. „Червоні“ розвідники вже досягли лінії Безлюдівки.

валися з селі Бабаї, а „сині“ Хорошево-Жихар.

21 вересня о 3 годині в Бабах відбувся бій. Але „сині“ залишилися за „червоними“. О 6-й годині вечора ми прийшли в розташування 67 полку. Вже тиждень, як перемінники

фото „Ратун“

Польовий штаб журавлівського полку. Сигналізація

дні в боях і маневрових навчаннях. Сьогодні вони роблять останні переходи, наступали на Харків.

З 67 полку ми прибули в розташування сотні 23. Сапери йшли на станцію Жихар. Вони вночі будували переправу для частин другої сторони.

На підступах до Харкова з другої половини почалися бої. Вночі з Бабаїв „червоних“.

„Сині“ йшли на Харків.

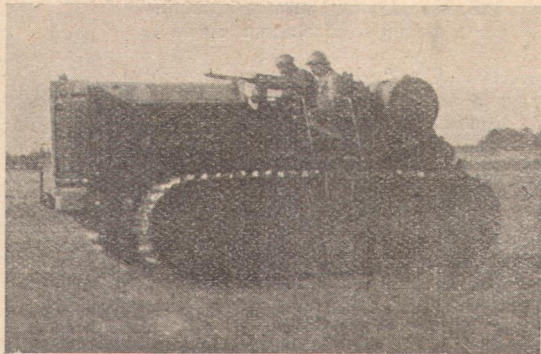
Столиця була під „загрозою“.

* * *

Вночі ми поїхали від „синіх“. Іхали обидвома, тихо, бо дорога скрізь покопана. Незабаром з темряви, неначе з-під машини, вийшов молодий робітник і наставив гвинтівку на нас. — Стій!

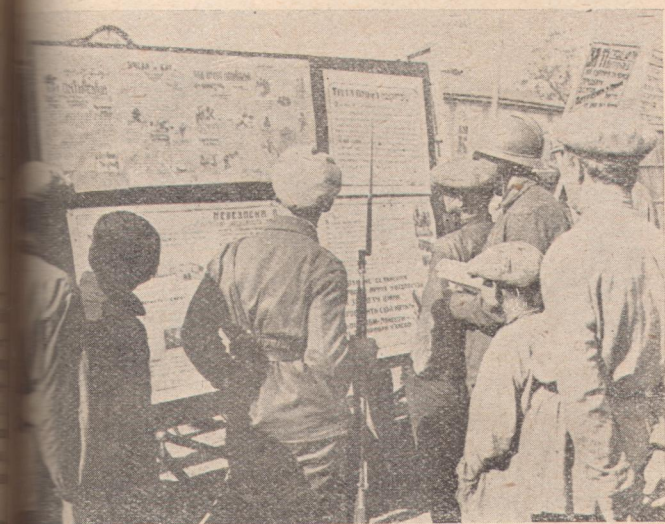
Показали перепустку й поїхали далі. Виявилось, що ми вже в розташуванні „червоних“.

Червонозаводський полк вислав розвідувальні загони. За кілька

Танки на маневрах

фото „Ратау“

Пересувна сінгазета № полка

ми зустріли начальника артилерії „червоних“. У нього перша „неув'язочка“. „Дрібниці“ — він не знав, де

фото Ауктрікальніса

З нею не мав ніякого зв'язку і ось він йшов у нічній темряві і шукав на шляхах під Харковом свої загублені гармати.

Ще кілька кроків, і ось на Зміївському шосе ми бачимо весь полк Червонозаводського району. Знову „неув'язочка“ — ми ще здаля чули пісню і бадьорий галас червонозаводців.

А хіба на очах ворога можна так робити. Адже ж ворог недалеко. Адже ж пісні й гармати одкривають розташування...

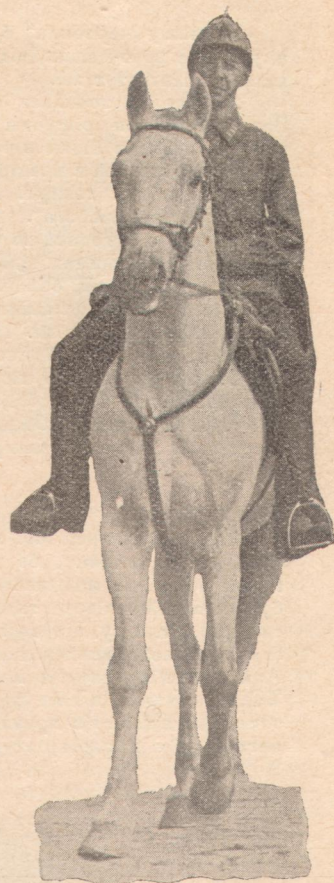
Чорним килимом ніч вкрила місто. Військо тсо-авіахемівців рушило вперед.

На бій! На оборону міста!

* * *

„Ворог“ настував обережно, намадаючи „червоних“.

фото „Рабіс“

Штаб Червонозаводського полку розташувався за містом.

В штабі життя б'є напружено. У приміщення не легко потрапити. Тут навіть не достукаєшся.

— А може ви „сині“ й передяглися?

* * *

...З якогось садка вискочили люди. Хлопці, жінки наставили свої рушниці. Нас оточила ціла сотня. Після того, як вони дізналися, що ми не „сині“, вони розчарувалися, бо гадали, що вже спіймали ворога в полон.

Це 7 сотня Червонозаводського полку. Її було придано 2-му батальйонові, як резерв. Охоче вийшли вони на маневри. Тієї взагалі сказати, що Червонозаводський полк мав крім своїх штатних одиниць ще 900 добровольців.

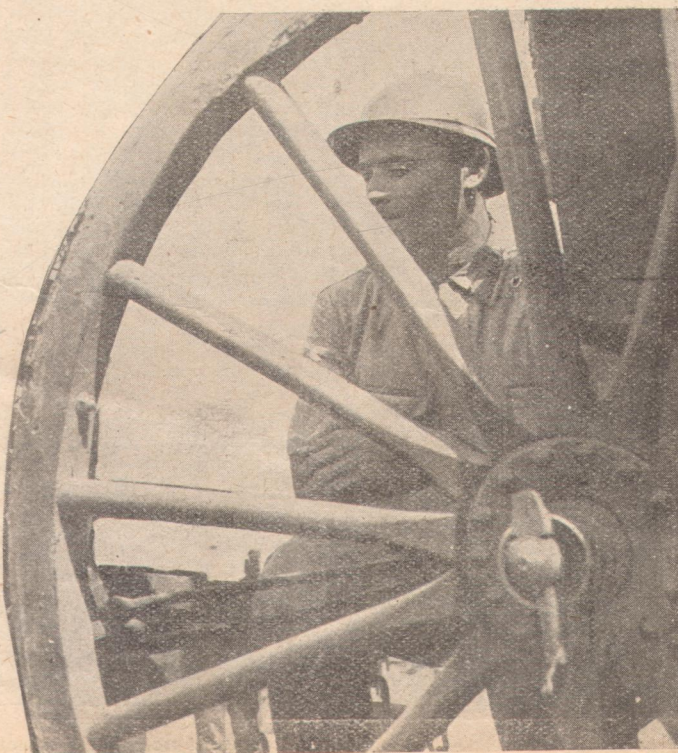
Бойці 7 сотні розповіли нам, що „червоні“ весь час відступають, навіть ми почули неспілку фразу:

— А наша 4 сотня у „полон“ потрапила...

Для тсо-авіахемівців слово „полон“ набуло якоїсь особливої ваги.

Всі намагалися або спіймати „полонених“, або зробити так, щоб не потрапити в „полон“. І тсо-авіахемівці робили це з якимсь запалом.

фото „Ратау“

* * *

Зв'язок у „червоних“ був поганий. На дільниці штабу батальйону кілька вело-машин, кілька собак-зв'язківців. Власники собак і машин сплять тут же.

... Цілу ніч точилась стрілянина. „Сині“ збільшували вогонь. Вони збиралися рішучим штурмом здобути Харків. І весь час тихо і впевнено йшли вперед. Енергійні „бої“ відбулися на світанку. З обох боків вранці заговорили гармати. „Червоні“ вперто відстоювали свої позиції. Але „сині“ — червоноармійці 23 дивізії здорово крили „ворога“.

Вранці о 9 годині по всьому фронту розпочалась сильна артилерійна стрілянина. „Сині“ натискали. „Червоні“ трималися, відступали з боями, борючись за кожний клаптик.

Вранці „бреючим льотом“ налетіли літаки „червоних“ на червоноармійців 23 дивізії. Це трохи затримало їх, але „сині“, не зважаючи на втрати, йшли вперед.

23 дивізія оточила місто. „Сині“ стискали кільце облоги. І о 12 годині, коли був одбій, „сині“ були вже на околицях Харкова.

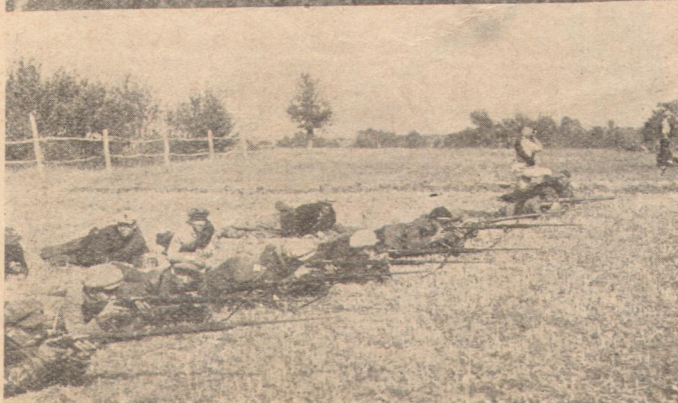
Червоноармійці 25 дивізії з „боями“ вступили до міста — на місце своїх зимових квартир.

* * *

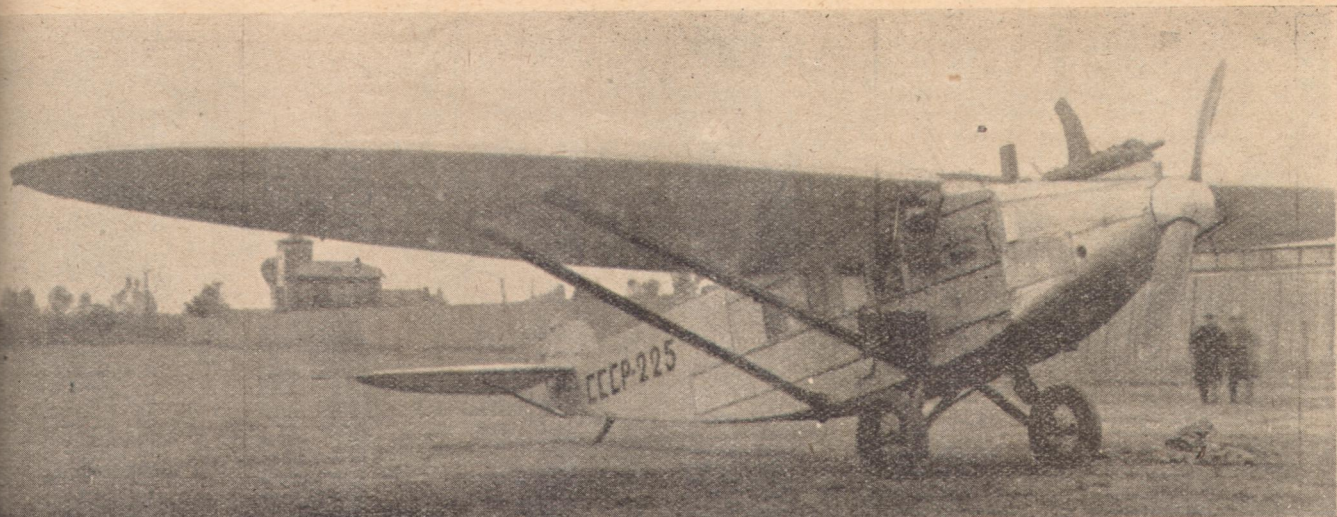
Так закінчилися бої за столицю Радянської України. Це була не гра в війну, бо війни ми не хочемо і боротимемося проти неї всіма можливими засобами. Наступ на столицю — це був останній епізод тижня оборони, це був огляд бойових сил пролетаріату, що стоїть на варті здобутків Жовтня. Цей огляд показав велику загартованість і бовздатність Червоної Армії, але одночасно він виявив і деякі організаційні хиби ТСО-Авіахему. Їх слід усунути, щоб в разі потреби військовій техніці капіталістів протиставити, крім техніки, ще й потужну організацію пролетаріату.

Командирський спостережний пункт

Окремі моменти з маневрів. Фото „Ратау“ та „Рабіса“

НА КРИЛАХ „ЧЕРВОНОЇ УКРАЇНИ“

Харків—Іркутськ—Харків

Темної ночі з Харківського аеро-
дрому піднялася „Червона Україна“,
пілоти — К 4—у далекий переділ на
На вежі горів червоний ліхтарик,
світаючи про небезпечне місце для
літання. Решта ж аеродрому поринула в
темряві. О 12 год. вночі в кінці
засвітилися крила „К 4“ праве—зеле-
нє і ліве—червоним ліхтариком. Гурко-
пропелер: нагрівали трьохсотсильний
мотор „А 5“.

Машина готова для польоту.

Товариші-авіатори дружньо тиснуть
руку пілотові Снігирьову, борт-механіку
Мелевичу та аеро-навігатору Спіріну,
які поведуть „Червону Україну“ у вели-
кий перельот до Байкалу: Харків—
Іркутськ—Харків.

— Щасливо повернутися!

— Про першу посадку негайно теле-
графуйте!

Годинник показував першу. Нач. аеро-
дрому махнув рукою. Пілот востаннє
покинув хитнувши головою, востаннє
покинув окулярами глянув навколо, „дав
окей“. „Червона Україна“ здригнулася і
гойдаючись побігла аеродромом, по-
сидючи в темряві ночі. Бігла довше, ніж
думали, і не дивно: замість нормального
навантаження 900 кг. на борту її було
1500 кг. Ліхтарик крил збиралися все
вище вгору, поки зовсім не згинули на
ночі.

Це було в ніч з 21 на 22 серпня.

Ранком наступного дня телеграма
повідідала, що „Червона Україна“ проле-
тіла на схід над Москвою, ввечері
посідалась у Казані. І так щоразу пові-
стилося про славний переліт радянської
машини „Червона Україна“ конструктора
Полікарпова, зробленої власними руками на
виробничих заводах.

В дорозі „Червоної України“ дове-
лося перемагати багато труднощів.

Нарешті 23 вересня очікувана теле-
грама:— Між 5 і 6 год. чекайте „Червону
Україну“ в Харкові.

І ось о 4 год. 10 хв. на північному
аеродромі з'явилися знайомі крила
„К 4“.

З машини вилазять дві знайомі по-
сиди—героїв перельоту в шкіряному одязі;
лиця стомлені, але ж веселі, червоні
шарфами від вітру. Навігатор Спірін
залишився в Іркутську.

— Ну, як літалося? Машина? Шасі,
шасі як?—запитують пілота.

Всім хочеться швидше почути про цей
серйозний іспит радянської машини. Біль-
шість, що зібралися на зустріч—ті, що
власними руками заганяли гвинтики в
„Червону Україну“.

— Машина перевищила всі сподіванки.
Ось тільки мотор чужоземної німецької
фірми „Юнкерс“—„А 5“ два рази підво-
див,—оповідає Снігирьов.

Летіти довелося за дуже несприятли-
вих умов. Зразу ж після того, як ми за-
лишили харківський аеродром, взявши
курс на Москву, нас зустріли хмари і
духий вітер з дощем. Було зовсім темно.
Нічний туман і дощ позбавили можли-
вості бачити ліхтарі на землі. Так
ми не бачили й Курського, пролетіли
його. Тільки поблизу Орла нас зустрів
давно очікуваний світанок. Летіти стало
легше і до Москви ми йшли більш-менш
пристойно. О 5-й год. ранку під нами
пропівзла Москва; запас палива дозволив
„Червоної Україні“ не сідати в Москві,
а йти далі за маршрутом.

Чим далі залишалась позаду Москва,
тим дужчав супротивний вітер. Мотор
пожер майже всю бензину. Його вже не
вистачило б до Кургану. Довелося знизити-
ся у Казані й поповнити свої баки.
Там провели ніч. А світанок зустрів
„Червону Україну“ знову в повітрі—до
Кургану. В Кургані—урочиста зустріч
громадських організацій. З курганського
аеродрому „Червона Україна“ вилетіла
разом з „Страной Советов“; до Іркут-
ська летіли разом. До Ново-Сибірська
за сім годин покрили 1.150 км. Летіти
вже стало зимно. В Ново-Сибірську
нас зустріли морози 7°—8°. Місцева ТСО-
Авіахемівська організація одягла авіаторів
у хутровий одяг.

Ще одна посадка у Красноярську
і „Червона Україна“ у мети—на іркутсько-
му аеродромі, покривши 5.200 км. в дуже
важких атмосферних умовах, знижуючись
всього чотири рази.

В Іркутську короткий відпочинок
і знов назад до Харкова.

Перша посадка в Красноярську,
далі в Омську. Знову кепські атмосферні
умови, знову противний вітер, але коли
мотор працює добре, „Червона Україна“
все це переборкє. Як тільки ми покинули

омський аеродром—почалися всі непри-
ємності. Через 40 хвилин раптом дове-
лося шукати місце, де знизитись—тріснув
колінчатий вал мотору. Сіли в 80 км. від
села Москаленки на захід від Омську,
біля залізниці.

Довелося міняти мотора. На це дове-
лося витратити багато цінного часу. Теле-
графували до Харкова про пошкодження
мотора, прохаючи вислати новий. Селяни
села Москаленки дуже тепло прийняли
авіаторів, а ті багато годин провели в
сільбуди, розповідаючи про радянську
авіацію. Мотор прибув і 11 вересня „Чер-
вона Україна“ знову піднялась у путь.
В той же день сіли в Кургані.

Наступного ранку „Червона Україна“
піднялась з курганського аеродрому з
наміром сісти в Харкові чи в крайньому
разі в Москві. Пройшло всього чотири
хвилини, околиці міста ще не встигли
зникнути, як „здав“ мотор. Довелося сі-
сти на ріллі з повним навантаженням
в 1500 кг. Аероплан і тут сів без жод-
ного пошкодження. Виявилось, що мотор
має великі дефекти і летіти на ньому далі
не можна. Знову телеграму до Харкова,
знову встановили нового мотора і тільки
22 вересня, випробувавши його, вилетіли
з Кургану вже з твердим наміром сісти
в Харкові. В 30 кілометрах, східніше
Свердловська, вирвалася „свічка“. Дове-
лося сідати з загальною вагою 2.850 кі-
лограм; навколо жодного майданчика для
посадки. Сіли на ріллі. Тут аероплан
також не дістав жодного пошкодження.

В той же день о 9 год. „Червона
Україна“ знизилась у Казані, там гро-
вели останню ніч. Ранок нас зустрів в
дорозі на Харків, ми і сіли о 5 год. веча-
ра,—закінчує своє оповідання пілот Сні-
гирьов.

„Червона Україна“ блискуче склала
іспит, блискуче перевалила через Урал,
де на протязі 3 год. не було жодної мож-
ливості будь-де сісти; летіла неприступ-
ною для зниження тайгою Сибіру в над-
звичайно тяжких атмосферних умовах,
в дощ, туман і великий вітер, а між Ту-
дою й Курськом „Червону Україну“ зу-
стріла справжня буря з силою 22 метри
в секунду.

Разом 10.400 км. „Червона Україна“
пролетіла за 73 години.

О. К-ін

Всесвіт 38/29 стр 5

Г. І. Петровський робить доклад

Президія з'їзду

ВІЙНА ТЕМРЯВІ Й НЕПИСЬМЕННОСТІ

Величезна армія бійців за культуру рушили на фронт ліквідації неписьменности. Комсомол веде перед—він оголосив всеукраїнську лікнепспартакіаду. Профсоюзи, кооперація, т-во „Геть неписьменність“ рішуче взялись за ліквідацію неписьменности, за боротьбу з темрявою, нещутвом і некультурністю.

Закон Уряду України про загальну ліквідацію неписьменности—це Жовтень на фронті лікнепу. Адже основні засади закону—це обов'язковість для письменних учити, а для неписьменних учитись.

Ми маємо ще силу неписьменних і надто багато малописьменних. План ліквідації неписьменности, розрахований на 3 роки, передбачає охопити 1929-30 року 1.600 тис. неписьменних і 400 тис. малописьменних. 1930-31 року буде охоплено 2 міль. неписьменних і 500 тис. малописьменних, а 1931-32 року—1.025 тис. неписьменних і 625.000 малописьменних. Крім того в 1932-33 році ще доведеться охопити близько 1.600 тис. малописьменних.

Держава не може здійснити безпосередньо своїми закладами цей величезний план. Потрібна енергійна допомога радянського суспільства. Всеукраїнський з'їзд т-ва „Геть неписьменність“ дав цю гарантію від імені радянської суспільности.

З'їзд оголосив мобілізованими на фронті ліквідації неписьменности всіх членів т-ва і зобов'язав кожного навчити гра-

моти принаймні трьох неписьменних. Це значить, що коли мільйон членів т-ва активно візмуться до справи ліквідації неписьменности,—3 міль. трудящих України приєднаються до культури.

Понад 500 делегатів було на з'їзді. Не тільки делегати місцевих т-в „Геть неписьменність“, але й представники профсоюзів, кооперації, комсомолу. Робітники і селяни, службовці, представники трудової інтелігенції, старі й молоді—представники армії, що провадить рішучу війну з рештками темного минулого—неписьменністю й некультурністю, зібрались на з'їзді, щоб якнай-

краще обговорити пляни ліквідації неписьменности, якнайз'єднати всі сили і перейти до рішучого наступу на цій ділянці фронту.

Ось вони—делегати з'їзду. Донецький шахтар і полтавський селянин, найстаріша ліквідаторка неписьменности—інтелігентка і юнак комсомолець,—всі вони бійці численних загонів, що оперують на фронті боротьби з неписьменністю. Вони всі перейняті революційним запалом, бо усвідомлюють собі, яке величезне значіння має культура для країни, де будується соціалізм.

Соціалістичне змагання—це боротьба за темп і за якість.

Це могутній рухач в руках трудящих. Він рухатиме вперед і справу ліквідації неписьменности. Центральне правління т-ва „Долой неграмотність“ РСФРР і Московська обласна рада т-ва викликала на соціалістичне змагання т-во „Геть неписьменність“ України.

Виклик охоче прийнято, але цього т-во „Геть неписьменність“ викликало на соціалістичне змагання всі державні й громадські організації, що діють на фронті лікнепу—Наркомос, ВУРПС, Вукопспілку, Союз Господар і Вукопромкредитсоюз. Основна умова змагання—завдання генерального плану ліквідації неписьменности.

Майже всі окружні т-ва „Геть неписьменність“ ухвалили соціалістичне змагання поміж себе. Віднині лягає величезна відповідальність. І для того, щоб не виправляти всі хиби в роботі, прикривати „прориви“ з'їзд закликає пресу й громадські організації нещадно критикувати слабкі ділянки лікнепроботи.

З'їзд ухвалив випустити відозву до всіх робітників, трудової інтелігенції УСРР, де закликає всю письменність напружено й вперто працювати над знищенням царату—неписьменности.

Т. Куперштейн—найстаріша ліквідаторка неписьменности

Т. Андреев—робітник молодий борець на фронті ліквідації неписьменности

ХТО ПЕРЕКРУЧУЄ КЛАСОВУ ЛІНІЮ

На чистці апарату Харківського
Окрфінвідділу)

— В Окрфінвідділі панувала одна
думка, дуже шкідлива, що йшла всу-
переч партійним директивам, — каже
один із співробітників ОФВ на чист-
ці апарату своєї установа. — Це
„живи сам, і давай жити при-
родно“. В податковій політиці ро-
ботники ОФВ намагалися „аби не
сподаткувати приватника, щоб
не закрити свого підприємства“.

Зсього кілька місяців тому вся
харківська суспільність не тільки сто-
яла, а й всієї України, була зворушена
цим гнійником в Харківському
Окрфінвідділі: тут було і перекручен-
ня класової лінії при зйисненні по-
казів, і потурання приватникам при
визначенні їм пільг, розстрочок, скасування
обов'язаності, недбайливе відношення
до матеріялів, що цілими купами гни-
ли в підвалах і т. ін. Наслідком
цього недоплати приватників по Хар-
ківському перевищували 6 міль. крб.

Партія і радянська влада вже жи-
вотворила заходів до оздоровлення Окрфін-
відділу: верхівку знято з роботи, ба-
гато винних у перекручуванні класо-
вої лінії і в злочинах вже дали від-
повідь перед радянським судом, бюро
в середку розпущено, чимало партійців
виключено з партії тощо.

Нині відбувається позачергово
чистка апарату, що має виявити за-
блудність апарату чужим елементом.
Вже ж дні чистки показали, що
апарат ОФВ дуже і дуже засмічений
і потребує досить серйозної чистки.

Наведемо кілька прикладів.

— Фінінспектор Кварт. На чи-
стці він з нахабством говорить, що
„мне писали в стенгазетке какие-
то статейки“; виявляється, що він
оригінально (щоб не сказати
навіщо) розумів свої завдання фі-
нсового інспектора.

Якомусь приватному крамареві він встановив оборот за-
казів 300 тис. крб. в 213 тис. крб. На запитання комісії, як це
можливо, він каже дослівно таке:

— Мовляв, коли рахувати його підприємство за нове, то
треба зменшити оборот, а коли рахувати за старе, то треба
збільшити. Тут є факт передачі підприємства крамарем своєму
спадкоємцю; коли підійти по суті, то воно старе, а коли
формально — то воно нове. Я визнав його за нове, а тому і
збільшив оборот. Другий фінінспектор — Духно, гордо говорить
про свою „заслугу“:

— Я повідомив правіжну частину про те, що крамар Мар-
каров намагається втекти за кордон, і навіть вказав, де він
сховав товари, хоча це і не входить до моїх обов'язків.

Але інші робітники ОФВ ось що говорять:

— Завдяки Духнові Маркаров і втік. Він повідомив правіжну
частину про те тоді, коли Маркарова уже не було в Харкові;
а в місці, де за словами Духно крамар сховавав товари, знайш-
ли тільки... два відра з порожніми пляшками та кілька коробок
сірників.

Г. Абрамов.

ПРИЗИВ 1907 РОКУ

Фото „Ратау“

Перші кроки навчання

АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДИ НА ДНІПРЕЛЬСТАНІ

Як тільки уряд СРСР вирішив будувати велетенську гідроелектростанцію на Дніпрі нижче порогів, Укрнаука НКО України почала вживати заходів до того, щоб дослідити з археологічного боку всю територію, яка залетиться повіддю Дніпрельстану, та вивчити з економічного й етнографічного боку людиність, що буде виселена з берегів Дніпра в степи з тої ж причини.

„Поле поховань“. Кістяк з реманентом.
Розкопування П. А. Козаря

Весною року 1927 Наркомосом дано на попередні роботи експедиції щось коло 2 тис. карб. На ті кошти експедиція виїхала Дніпром на територію між Дніпропетровськими

с. Кічкасом та на острови і виявила велику кількість археологічних пам'яток, які конче треба було дослідити, бо згодом їх буде залито водою.

На самому Дніпрельстані весною року 1927 за планом будівництва йшли сліпні грабарські роботи.

Для потреб будівництва треба було провести цілу сітку залізничних колій, зносити бугри та засипати яри.

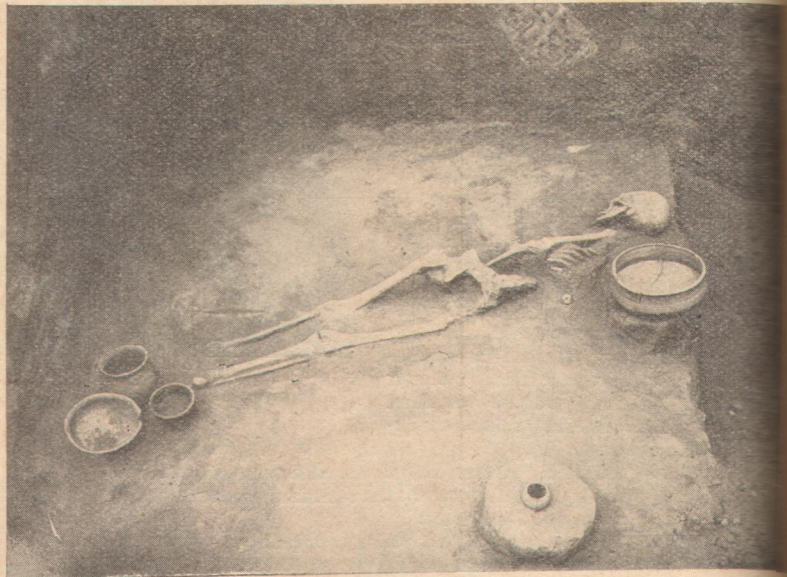
На території будівництва знаходилась сила археологічних пам'яток, вони всі руйнувалися грабарськими

Вже під кінець року 1925 НКО пропонує відомому знавцеві нижньої Наддніпрянщини академікові Д. І. Яворницькому організувати спеціальну археологічно-етнографічну експедицію, яка б стала до роботи при першій змові.

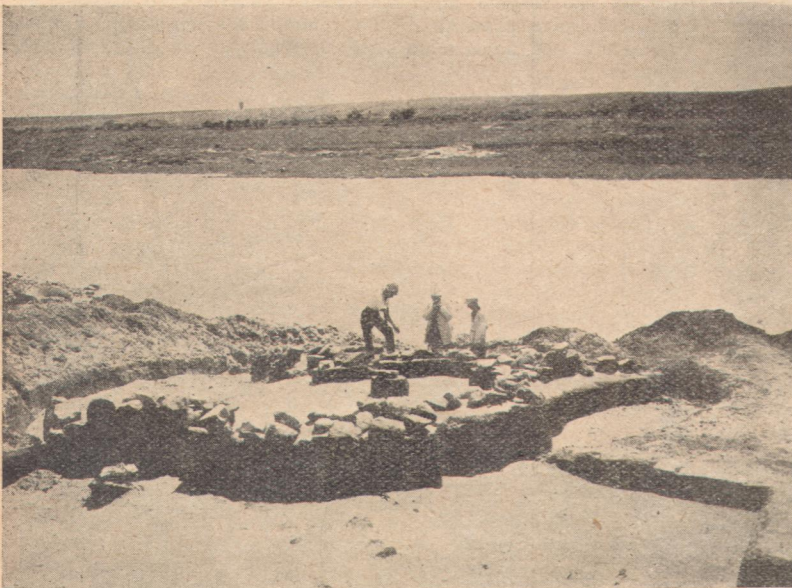
Весною року 1927 Наркомосом дано на попередні роботи експедиції щось коло 2 тис. карб. На ті кошти експедиція виїхала Дніпром на територію між Дніпропетровськими с. Кічкасом та на острови

Склад Науково-археологічної експедиції: сидять, зліва направо, археолог П. А. Козар, М. О. Міллер, академік Д. І. Яворницький, А. В. Добровільський, В. А. Грінченко. Стоять: фотограф Е. О. Федорович, асистент І. Ю. Потапов, кресляр В. С. Соляник, асистенти К. С. Пасько і П. А. Козар

Кістяк з посудом

Кам'яне спорудження на острові Тавілжаному. Розкопування археолога П. І. Смолічева

лопатами. Підчас приїзду експедиції на Дніпрельстан (травень 1927 року) грабарі якраз руйнували скити-сарматський та інші могильники, та землянки невідомого стародавнього селища на правому березі Дніпра. Щоб дати уявлення про хуткість знищування могил, досить сказати, що одну з могил коло тартаку грабарі розвезли за 4-5 днів, тоді як наука потребувала досліджувати її протягом 1½ місяців.

Коштів на систематичні дослідження в розпорядженні експедиції не було. Та й не можна було досліджувати систематично там, де кипіла будівельна робота. Єдиним виходом було поставити до грабарів науково підготовлених людей, щоб ці люди забирали речі, фіксували звідки їх взято.

На клопотання експедиції, зокрема акад. Д. І. Яворницького, Дніпропетровський ОВК асигнував 10 тис. карб. На ці кошти були запрошені фахівці археологів.

Наявність 4-5 осіб при грабарях дала хороші результати. Зібрано було багато матеріалів, зруйновано пам'ятників.

Восени 1927 р. Укрнаука асигнує на цю справу досить солідні кошти (15.000 карб.), стільки ж дає Комітет сприяння Дніпрельстанові при РНК УСРР. Затверджується склад науково-археологічної експедиції, що працює донині не тільки на території будівництва, але й по місцевості, що буде залита водою.

Процес розкопувань на острові Виноградному (Лантухівському).
Розкопування археолога А. В. Добровільського

В практиці організації археологічних досліджень це є безпрецедентний випадок. Не дарма ж Головнаука РСФРР за нашим прикладом утворила таку експедицію при будівництві каналу Волго-Дон і інш. Протягом 3-хрічної праці комісія набрала силу такого цінного матеріалу (понад 50 тис. речей), що рівного жоден музей СРСР не має.

За цей час досліджено понад 150 могил, коло 40 землянок, 2 селища на правому й лівому берегах коло с. Кічкасу, неолітичні стації на скелі „Середній слід“ і на „Дурній скелі“, кам'яні спорудження на острові Велика Хортиця, у врочищі „Сагайдачне“ і на острові Тавілжаному.

Неолітичні стації (селища двох-трьох тисяч років до нашої доби) досліджено в урочищі „Собачки“ коло с. Привільного, Хорт. р. Запор. окр. та інші.

Коло с. Привільного досліджено один скито-сарматський могильник на правому історський на лівому березі Дніпра й досліджено „поле похоронних урн“, так званої римської провінційальної культури (III-IV ст. н. д.).

Всі досліджені пам'ятки доповнюють, або дають зовсім нові матеріали для історії життя людства в доісторичні часи в нашому краї.

Найцінніші з досліджених пам'яток це—пам'ятки і стація-майстерня на о. Перуна, стація на о. Лантухівському з характерною для неї кістяною індустрією та „поле похоронних урн“ в с. Привільному.

На жаль досліди перших двох пам'яток за браком коштів цього року припинено і тому тяжко зараз певно сказати, до якої доби належить стація-майстерня о. Перуна. Зібрані мате-

ріяли одні археологічні експедиції відносять до переходової доби од неоліту до бронзи, другі до доби неоліту. Це питання остаточно буде вирішено після закінчення дослідів. У всякому разі, мусимо зауважити, що ця стація надзвичайно багата й цінна так різноманітними орнаментами на фрагментах посуду, як і кількістю їх.

Друга стація на о. Лантухівському надзвичайно багата виробами з кісток, тоді як по інших досліджених стаціях зібрано переважно кремінні вироби.

Нарешті „поле похоронних урн“. Воно дало надзвичайну кількість речей. Виявлено багато посуду (по 5-6 шт. у кожній могилі) дуже хорошого виробу, багато бронзових і срібних фігур (шпильок), янтарних, шкляних, мастикових підвісок, багато бусів шкляних, каменя сердоліка 14-16 гранів і сила прикрас. Виявлено також чимало урн з перепаленими людськими кістками, багато різних речей вжитку, особливо прикрас жіночих.

Взагалі археологічна експедиція по дослідженню району Дніпрельстану дала надзвичайно багаті, по кількості знайдених речей та відкопаних поховань, наслідки.

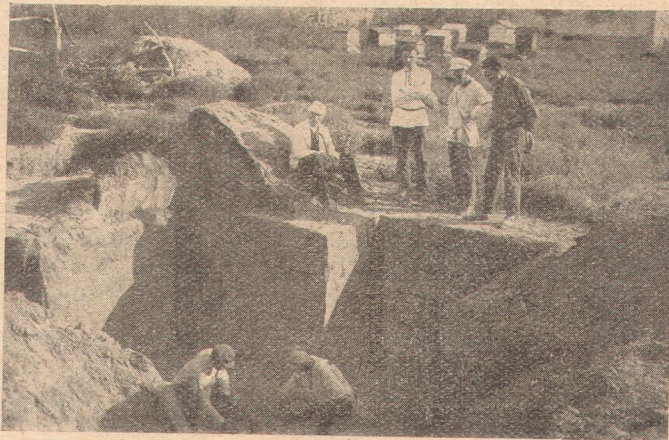
Всього розкопування дали понад 9 тисяч штук різного посуду (дещо з багатою художньою орнаментикою), дрібних бронзових речей пам'яток неолітичної доби, скито-сарматських часів, римської матеріальної культури.

Всі ці знахідки буде розташовано по музеях—і в першу чергу в музеї Дніпропетровська.

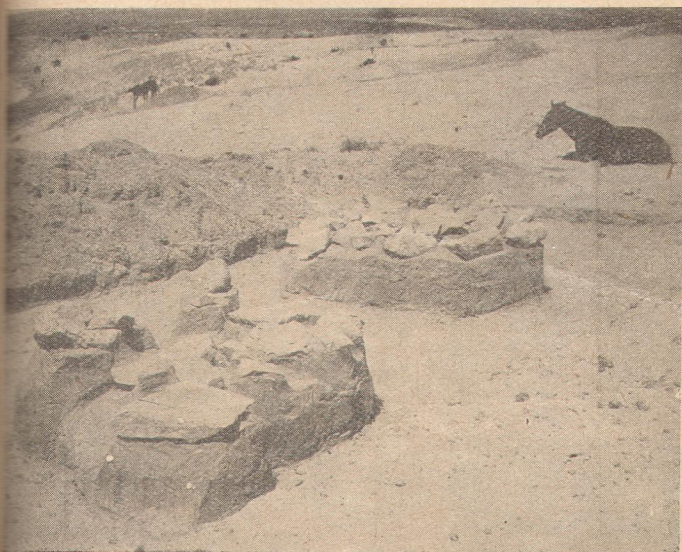
Околицне селянство спочатку ставилося до експедиції з недовірям, гадаючи, що археологи „шукають скарбів“, нині селяне уважно слухають лекції археологів по сельбудинках.

Не минають експедицію й десятки робітничих екскурсій, що проїздять на Дніпрельстан, заїжджаючи подивитися на археологічні роботи. Ще багато лишилося праці. Для успішного закінчення експедиції потрібна енергія дослідників та підтримка відповідних організацій і всього радянського суспільства нашого союзу

Павло Козар

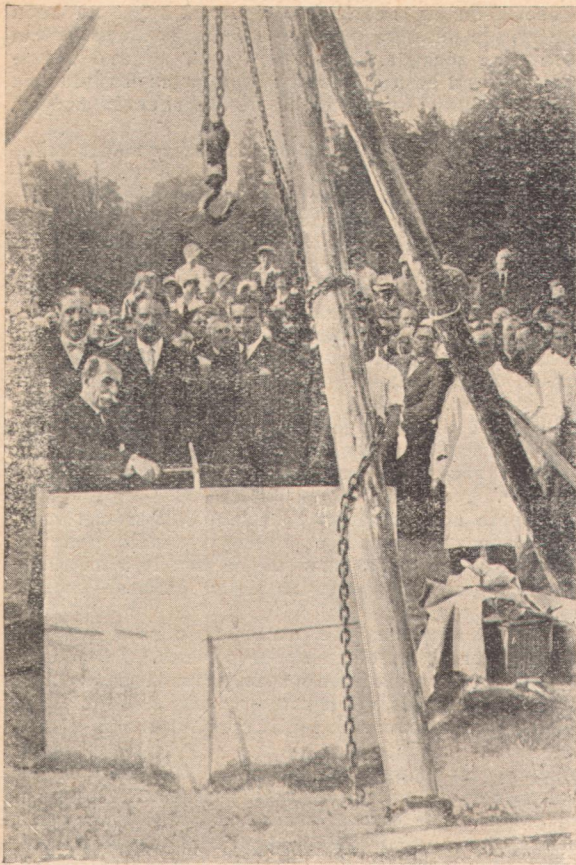
„Момент очистки поховання з реманентом „на полях поховань“.
Розкопування П. А. Козаря

Каміння над похованням на острові Тавілжаному
Розкопування П. І. Смоличева

„Поле поховань“. Кістяк з реманентом.
Розкопування П. А. Козаря

БУДУТЬ НОВИЙ ПАЛАЦ ЛІГИ НАЦІЙ

Цими днями в Женеві почали будувати великий палац ліги націй. На нашому фоті—голова ліги Сальвадор Ерреро закладає перший камінь. Урочисте свято „закладки“ відбулося у присутності численних представників чужоземних держав—вірних слуг буржуазії й капіталу. Пролетаріят спокійно ставиться до будівельного „ентузіазму“ хазяїв Європи і дивиться на це, як на недалеку спадщину на користь трудящих, що швиденько змінять назву ліги на Ради.

АНГЛІЯ РЕПЕТИРУЄ ВІЙНУ

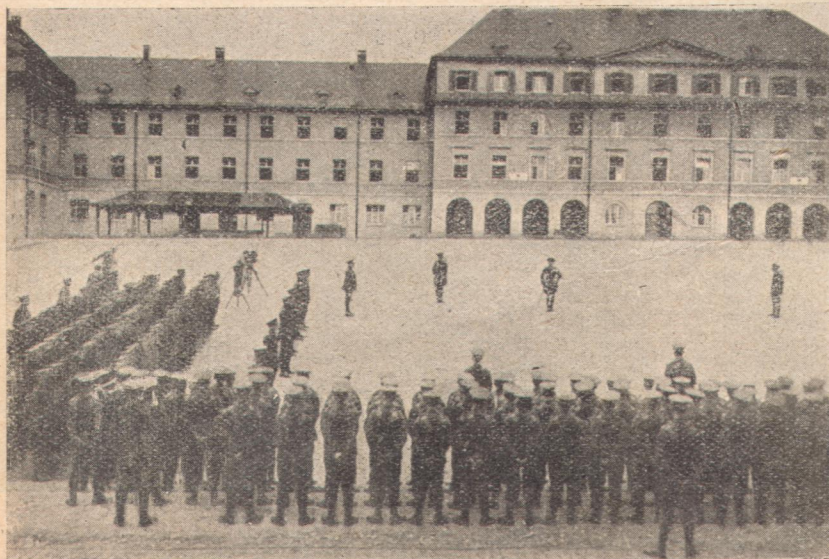
„Робітничий“ уряд—робітничим урядом, а війна—війною. І тому не зважаючи на миролюбиві виступи й заяви—на англійських маневрах випробовують найновіші засоби знищення людей. Особливу увагу „миролюбці“ звертають на газів—це останнє слово військової техніки імперіалістичних держав. Недавно в Англії підчас маневрів у Сюсексі було випробовано справжні газів. Вживали газів гірчичних та особливих, тих, що викликають сльозотечу. У Сюсексі газів було використано підчас бою кавалерійською бригадою та броневою авто-частиною. „Ворожа“ військова частина кинулася назустріч газам у протигазових машкарах. На нашому фоті—англійські салдати з броне-авточастин розглядають мапу.

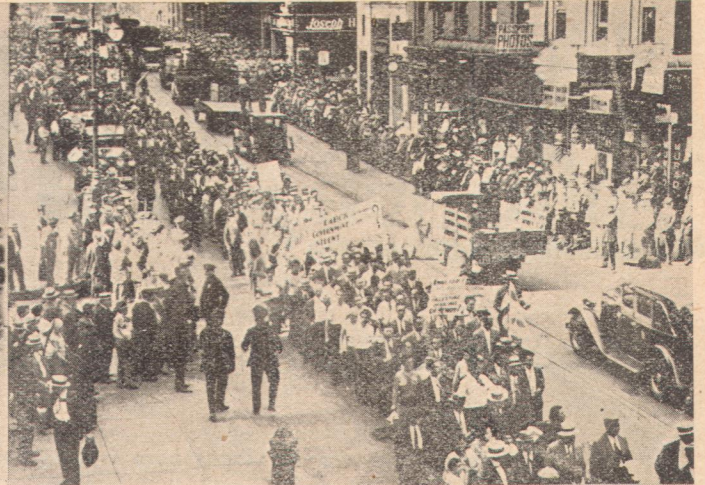
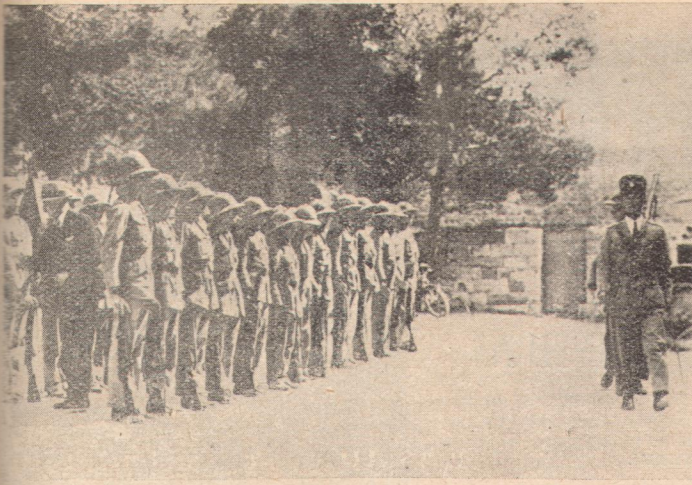
АНГЛІЙЦІ ЕВАКУЇРУЮТЬСЯ З НІМЕЧЧИНИ

Начальник англійської окупаційної армії виголошує прощальну промову військам, що залишають В ісбаден.

АВТОМАТ, ЩО ПРОДАЄ ГАЗЕТИ (праворуч)

На потсдамському вокзалі в Берліні встановлено перший випробувальний автомат для продажу газет. Привабливість цього винаходу полягає зрозуміло в тому, що він позбавляє вуха мешканців від галасу невгамонних продавців газет

ТРУДЯЩІ ЄВРЕЇ ОБУРЕНІ КОЛОНІАЛЬНОЮ ПОЛІТИКОЮ МАКДОНАЛЬДА В ПАЛЕСТИНІ

У кількох містах за кордоном відбулися цими днями численні демонстрації й мітинги проти імперіалістичної політики англійського уряду у відношенні до арабів.

Револьюційні робітники—євреї викривають і плямють союз єврейської, сіоністської буржуазії з англійським імперіалізмом.

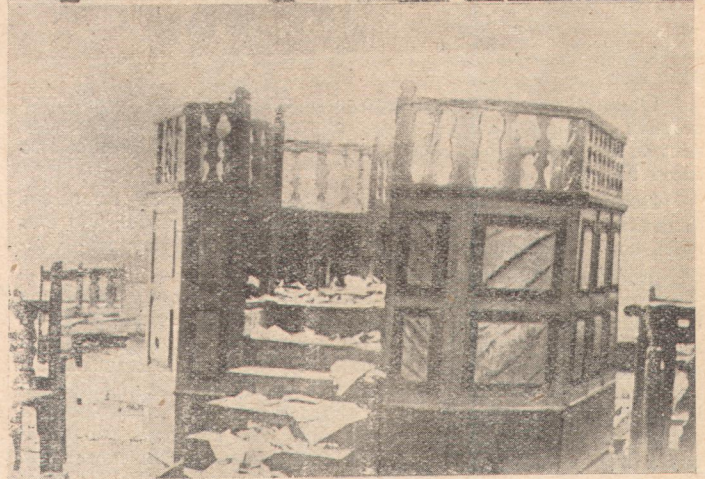
Єврейські робітники Польщі висловили свою солідарність з повсталими арабами у Палестині. Подібні ж відомости надходять і інших міст.

Трудящі євреї Нью-Йорка організували велику демонстрацію протеста проти політики англійського уряду в Палестині. У демонстрації взяло участь понад 20.000 чол.

На одному з прапорів цієї демонстрації було написано: „Робітничий уряд мовчить“.

На наших фотах: вгорі праворуч—демонстрація євреїв—робітників біля будинку англійського консульства в Нью-Йорку.

Вгорі ліворуч—верховний англійський комісар у Палестині

робить огляд британському війську, що прибуло до околиць Єрусалиму „для встановлення ладу“.

На долішньому фоті—внутрішній вигляд єрусалимської синагоги після розгрому.

ЖЕРТВИ ХІНСЬКИХ БАНДИТІВ

Щодня в пресі друкуються нові повідомлення про звірства хінських імперіалістів та їхніх вірних прислужників — російських білогвардійців. Тисячі радянських громадян, що працювали на Х. С. залізниці або в радянських установах, сидять по в'язницях, концентраційних таборах, в найжахливіших умовах, без медичної допомоги, харчів тощо. Десятки радянських громадян забито хінськими катами та їхніми білогвардійськими людьми без жодної провини.

На малюнок показано групу щасливців, що виїждять до СРСР. Вони цілими добами стоять у чергах по залізничні квитки, аби тільки не залишитися на свавілля хінських мілітаристів. Це наочно доводить, як жорстоко розправляється хінська влада з людьми, чия провина тільки в тому, що вони радянські підданці.

Ст. Пограничная. До Чити й інших міст майже щоденно приїждять біженці з Харбіна—родини робітників Х.С.З. На вокзалах біженці цілими днями чекають черги на потяг. На нашому фоті—вокзал у Читі

„Рус-фото“

КАВКАЗ СЬОГОДНІ

МИ ПОТРАПЛЯЄМО В СПРАВЖНІ ДЖУНГЛІ

Нарис і фота Ол. Полторацького й Дана Сотника

Одного вечора ми розпрощалися з Тифлісом і вирішили поїхати до Вірменії. Ще зранку другого дня ми замовили собі квитка на чотирьохгодинний потяг до повітового вірменського міста Караклісу.

Потяг доброзичливо свиснув нам,—і за кілька годин ми опинилися в самому серці Вірменії, місті Караклісі, що має щось 8000 мешканців. Негайно ж ми зробили першу рекогносцировку по головній і єдиній його вулиці.

Була шоста година ранку й селяне околишніх сел сходилися на базар. Безліч типів, ніби знятих з картин етнографічного музею, посувалися повз нас. З кількома напрочуд розумними віслюками пішов вірменин у драній черкесці, але з колосальним кинджалом, що він тепер, за мирних часів, придатний лише різати хліб і цибулю. Кинджал теліпається на поясі з срібляними оздобами, вже нінащо непридатними, але вірменин гордий зі своєї оздобы, все рівно, як стара баба горда своїми спогадами. Он іде інший селянин, у рудій хутрявій шапці. Руді гостроконечні шапки це уніформа вірменського селянина, сотні їх видно

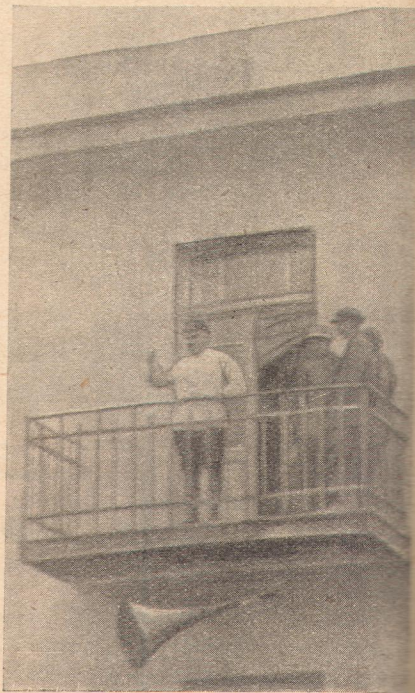
по всіх кутках вулиці. Руда шапка, кинджал— як раз пасують до віслюка, до жіночого одягу, що в ньому, слідом за чоловіком іде вірменка. У вірменки на голові дуже складний причадал: щось з бусами, срібними монетами, настільки важке й незручне, що вірменка лише поволі може кивати головою. Це „коні“, стародавня прикраса, що з нею тепер, як з найзавзятішим ворогом, борються жінки всієї Вірменії.

Ще й досі велика кількість вірменок зберігли старі звичаї не розмовляти з сторонніми чоловіками, триматися осторонь в усіх справах, що ними, по звичаю, мусить цікавитися лише чоловік. Ми йдемо далі. Он, посеред вулиці, коваль повалив волю й підковує його, а віл лежить, апатичний і слухняний, як дореволюційна Вірменія.

Раптом, трохи далі ми помічаємо перукарню. Тут „культура“ (в лапках), а саме „культура“ перукарського мистецтва, культура коротеньких зачісок „бубікопф“ втрачає призирання лапки й стає справжньою культурою. Усередині глухого міста на дорозі, де чимчикують старозавітного типу селяне,—влаштувався якийсь мсьє Жан і виставив у вікнах свої перукарські зразки наймодніших коротких зачісок. Звичайні на вітрині великого міста, ці зразки тут набувають особливого характеру. „Бубікопф“ на сучасному культурному стані вірменського мистецтва стає справжнім засобом агітації, а мсьє Жан—несподівано з перукаря перетворюється на агітпропника. Жінка-вірменка, що потрапляє на вулицю Каракліси з глухого села, майже цілком збереглася всі рештки старих національних забобів—раптом бачить у вітрині голову жінки—з коротенькими волосами, вродливу, з веселим виглядом. Жінка—без національного убрання! Їй не плаче, чекаючи на кару суворого чоловіка, що скарає її за таке знування з дідівських звичаїв,—навіть бунтарка почував себе прекрасно, й сміється, ніби глузує з стародавніх забобів!

Вітрина перукаря—величезна спокуса для вірменок, і ще це чоловіки навмисне поспішають повз перукаря, примушуючи й жінок прискорювати крок. Чоловіки дивляться на цю вітрину, як на створення шайтана. Ми стежили за тим вражінням, що вона справляє на селян, і стояли біля самої вітрини. Один чоловік настільки зацікавився вітриною, проходячи повз, що наштотхнувся на нас. Він зупинився, але не звернув на нас найменшої уваги й флегматично продовжував вивчати зачіски. Потім плечем відштотхнув, знов таки не позираючи, й пішов далі.

Але навряд чи він міг заспокоїтися не бачачи реклами зачісок: отрута бубікопфу, пошесть коротенько стригти волосся міцно поселилася навіть на вулицях Караклісу. Поруч з селянами вулицею йшли вже сучасні вірменки, в коротких сукнях з стриженим волоссям,—дехто з них ніс портфелі, як з

Голова Каракліського повітвиконкому повідомляє трудящих Каракліси про розрив радянсько-хінських дипломатичних зносин

Старий вірменин-селянин з Караклісу

кинджалам і ми згадали вірш І. Маловічка: „Хай живе якийсь розум—і волосся коротеньке!“. Вірменок сучасного типу ніяк не можна було відрізнити від наших українських комсомолок—хіба що вони смуглявіші за наших.

Ми пройшлися містом, не маючи змоги стати в ближчі сто-сунки з населенням: коли підійшли купити в крамарки сад-вини й спитали її за ціну—вона відповіла „орі абас“ й ми ніяк не могли порозумітися, а наша розмова на пальцях і ми-гах викликала загальне зацікавлення й овації навколишніх гульвіс.

У Караклісі табором розташовано військову частину. Ми пройшли до неї й милувалися з струнких рядів наметів, з ог-рядних клумб, з загального вигляду табору. На всьому, на найменших дрібницях, на притрабованих грудках землі з бо-ків кожного намету—позначалася надзвичайна охайність і стар-анність червоноармійців. Ми проходили геометрию військового табору, прямокутними лініями, що дисциплінували наші рухи й мимоволі нам приходило в голову, що в Червоній армії треба вчитися майстерності жити, дисциплінованому й розрахованому по хвилинках бюджету часу громадянина доби соцбуду. Червоно-армійць розповів нам про знаменитого на всю частину симу-лянта, що вирішив нехтувати свої обов'язки.

„І от вирішив він вдати з себе ідіота. Вчать його військо-вим вправам, а він нічого не засвоює, тільки всміхається. Тоді за нього вирішили спеціально взятися. На іспита в кінці служби його не допустили, примусили насамперед одбуту дру-гий рік навчання. А після цього призначили його на завідача білизною всього загону. І щож ви думаєте?—за якихось два місяці став з нього найзразковіший червоноармійць“.

Наш провідник показав нам вігнуту під вагою білизни людину, що поспішала до військової пральні. Це несправний червоноармійць ніс на собі вантаж власної глупоти.

Ввечері перед від'їздом, у Тифлісі, ми дізналися про ноту Радянського Уряду до хінських захватників з оголошенням роз-риву радянсько-хінських дипломатичних зв'язків. У Караклісі лише незабаром дізналися про це й ми помітили купки людей, що гарячково розмовляли поміж себе, читаючи вірменські га-зеи з загадковими, майже готичними літерами. Невеличка площа перед будинком повітового виконкому почала сповнюва-тися народом. На чолі з оркестрами прийшли вірмени на мітинг з приводу С.-Сх. Зал. Йшли піонери в білих сороч-ках, з червоними хустинками, йшли місцеві пролетарі—робіт-ники відділу швальної фабрики. Йшли робітники місцевого транспорту.

На балконі виконкому з'явився голова. Незрозумілою нам мовою він почав кидати гримучі слова в натовп. Натовп кри-чав ганьбу й славу, натовп здригався від ненависти й здіймав руки вгору, вітаючи стійкість радуриду.

Й ми, чужоземці, що допіру як канітферштани блукали в оточенні чужомовців—ми зрозуміли, про що говорив промовець, нам не треба було перекладати його промови, складеної з ши-пучих і дзвінких приголосних. Ми зрозуміли, що й у глухому Караклісі трудящі заодно з робітниками Москви, Харкова. І ми не шкодували, що в цей момент ми не на бать-ківщині, не в Харкові—наша вітчизна була тут, так само як і в кожному куті земної кулі, де в революційний пролетаріят. Ми були певні, ми знали, що в цей момент на п'ять географічних градусів вище, в Харкові, йдуть такі самі мітинги протесту, й що українському робітникові так само дорого ніколи ним не бачена залізниця за тисячі веретов від нього, як і затиснутому в горах проле-тареві—вірменину. І коли поза нас проходили лави маніфестантів, ми знали, що вони йдуть уно-гу з українцями, росіянами й білорусами.

Сотник урочисто заліз на дах якогось будинку й зфотографував „Каракліс, що маніфестує“.

Це правило за причину до пригоди, що зве-селяла нас на протязі всієї нашої дальшої по-дорожі.

Не встигли ми злізти з даху, як до нас підій-шов міліціонер—вірменин і ламаною руською мо-вою запросив до району міліції.

Наш попередній досвід щодо районів мілі-ції примусив нас негайно ж погодитися на ввіч-ливу пропозицію міліціонера. Ми пішли під його вартою, супроводжені пильними поглядами кара-клісців, що певно вважали нас принаймні за аген-тів світового капіталу.

У районі нас, двох людей, одягнених у напів-військову одіж, з фотоапаратом і іншими ознаками

цікавості до зовнішнього світу, прийняли досить підозріло. Нас почали допитувати й ми не відмовили собі в розвазі. Ось стенограма допиту:

— Звідки ви?

— З Тифлісу.

— Коли приїхали?

— Сьогодні ранком.

— Документи є?

— Залишили в готелі.

— Навіщо приїхали?

— Подивитися, як тут люди живуть.

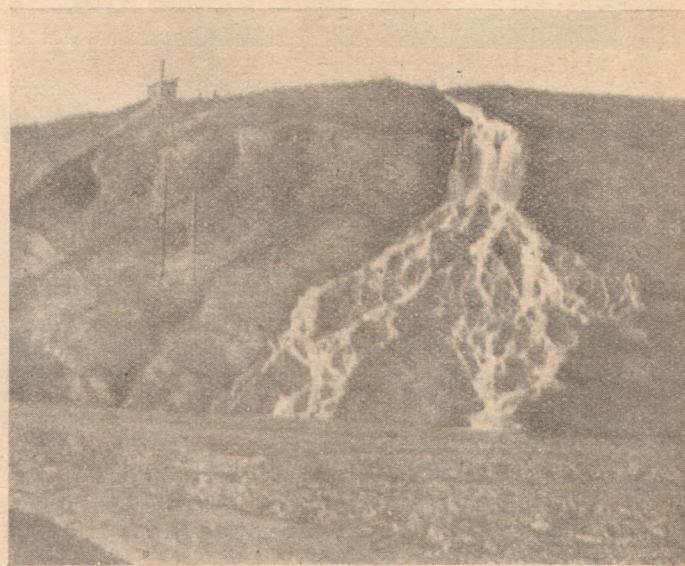
— Так (начміліції посерйознішав). А хто ви такі?

Ми дали прочитати начмілові писану українською мовою рекомендацію наркомосвіти УСРР. Бідолаха аж взоприв. чи-таючи по-українськи, нарешті засміявся й, привітавшись з нами, сказав:

— А ми вас вже за чанкайшістів прийняли!

Ми швидко розчарували начміла й гордовито пройшли знов по вулиці, позбавивши, таким робом, лаву чистильників чобіт насолоди бачити нас заарештованими.

На ранок автобусом ми виїхали до Деліжану, де мали де-тально ознайомитися з станом парт і рад роботи.

З першого погляду можна подумати, що це каракліська „краса природи“—водограй. Насправді ж це лється використана еле-ктростандією (шматок її видно) вода

Вірмени страшенно люблять чисте взуття. Чистильники чобіт працюють у Караклісі цілими юрбами й навіть у дві зміни

РАДІО В ПОБУТІ

Немає мабуть ні одної галузі науки й техніки, що за короткий час придбала б собі стільки прихильників, як радіотехніка.

Прошло не більше десяти років з того часу, як захоплення радіотехнікою перекинулося з вузьких стін лабораторій

Агітаційний автомобіль одної з автоколон, організованих голландської компартією. На плакаті напис „Галло, Айндовен, тут Москва“. (Айндовен—голандська радіостанція). В кутку плаката—Філіпе, голандський фабрикант катодних ламп

у маси, а число приймальних станцій у всьому світі досягло величезної цифри—30 мільйонів.

Захоплення радіотехнікою не обмежується тільки вислукуванням радіопрограм, а йде далеко глибше. Кожний радіоаматор—це серйозний дослідник цієї нової галузі техніки. Вивчивши детекторного приймача, він переходить до лампового, а згодом береться й за будівництво відрядника, щоб не тільки слухати, а й самому передавати радіосигнали, зв'язуючись таким чином з найдальшими частинами земної кулі. Адже ніхто інший, як радіоаматори своїми досвідами вперше довели, що короткими хвилями можна добитися при малій затраті енергії певнішого зв'язку, аніж вживаними в телеграфії довгими хвилями.

І коли ця сама мільйонна армія радіоаматорів береться за розв'язання проблеми „бачити через радіо“, то можемо бути певні, що це завдання буде хутко здійснене.

Радіоаматор став фігурою буденною. Особливо по містах. Тут майже немає будинку, щоб не скривав у своїх надрах якогонебудь радіоентузіаста, що цілими вечорами возиться зі своїми шпулями, конденсаторами й трансформаторами. А поруч з ним гремить гучномовець, що перетворює всю хату в залу засідань, шкільну аудиторію, театральну залу тощо.

Село, що донедавна туго втягувалося в радіобудівництво, тепер стає одним з найактивніших „споживачів радіохвиль“. Майже

немає села, де б не було хоч би поганенького приймача. По багатьох сільбудах—гучномовні установи, що виконують роль піонерів радіофікації села. Частенько від сільбудівської установи йдуть драти по селу, заходять в селянські хати і дають селянам змогу слухати радіо без великих затрат на приймальне приладдя. Значіння таких радіотрансляцій чимале: за двінковим дратом легко пройде гуперовський провід, що понесе під селянську стріху електричне світло.

Тепер розглянемо декілька цифр, що характеризують поширення радіо в Радянському Союзі. За останніми підрахунками в нас є тепер біля 600 тисяч приймальних станцій. З них на село припадає біля 100 тисяч, а решта—це міські приймальні станції, згруповані здебільшого поблизу широкомовних станцій.

В сільбудівському радіокутку: аматор посвячує батрака в тайни радіо

Радіоаматор монтує приймача

Молодий радіоекспериментатор за роботою

600 тисяч—це кількість нешто мала, особливо коли її зрівняти з кількістю приймальних станцій в Спол. Шт. Північн. Америки. Там вже давно число приймачів перейшло за 10 мільйонів. Це означає, що на кожних десять чоловіків там припадає по одному приймачеві.

В нас до цього ще далеко. Але не слід забувати, що в нас радіо почало поширюватися тільки п'ять років тому. До того ж—ніде правди діти—наша радіопромисловість не дуже прислухалась до потреб радіоринку.

Згідно з п'ятирічним планом будівництва, радіопромисловість реорганізується так, щоб повністю задовольнити попит на радіоприладдя.

До кінця п'ятирічки заводи повинні давати по 1 мільйон детекторних і по 300 тисяч лампових приймачів на рік разом з потрібним для праці цих приймачів приладдям. Таким чином аматора буде звільнено від марудної роботи—кустарного виробництва всяких гвинтиків і гайок—і він зможе зайнятися глибшим вивченням самої суті справи, а разом з цим легко вдасться дійти до цифри, наміченої п'ятирічним планом і затвердженої Держпланом—12 мільйонів приймальних станцій до 1932-33 року.

Ом. Балицький

ВИНИЩУЄМО ГРИЗУНІВ

Споконвіку пацюк є дармоїд і разом з тим лютий та хитрий ворог людини. Розкопки показують, що пацюк супроводить чоловіка з давніх давен, коли людство перебувало ще в первісному стані. Звичайна миша з'явилась якийсь час пізніше. Пращури теперішнього пацюка виявляли такий самий хижацький суворий норов, як і теперішній пацюк. На думку деяких палеонтологів (фахівці, що працюють над копалинами) — велетенські види пацюків загинули від того, що дітей їхніх знищили інші види пацюків. Ще не так давно чорного пацюка витіснив та винищив сіро-бурий пацюк, що й панує вині.

Тепер нараховують понад 900 видів пацюків. Це в значній мірі пояснюється судоходством, бо на кораблях пацюків завозять в різні країни й там вони змішуються з іншими видами тамтешніх пацюків, даючи новий вид.

Тепер всюди панує сіро-бурий пацюк, що надбиємо його скрізь, виключаючи полярних країн. Цей страшний гризун, найсильніший, відважніший і найхитріший за всі види пацюків, походить з Центральної Азії.

В 1727 році сила пацюків переплила Волгу коло Астрахані й звідси вони стали швидко розповсюджуватись на Захід. В 1730 році на торговельних суднах сіро-бурого пацюка було завезено в Англію, в 1750 році він з'являється в Німеччині, в 1753 році в Парижі, в 1809 році в Швейцарії.

Сіро-бурий пацюк ростом дорівнює трусикові (тулуб 30 см, хвіст—20).

Пацюк хижа, м'яка тварина. У полоні його норів мало м'якає й кожного хорого знесиленого пацюка з'їдають сильніші й кріпші пацюки. Буває так, що в клітці дітей пацюка їдять інші на очах їх матері, хоч поруч з цим там є досить іншої їжі. Останнє я не раз спостерігав у нашому твариннику 1-го Укр. Сан. Бак. Ін-та ім. Мечнікова.

Розмножуються пацюки надзвичайно швидко. З 3-х місяців життя пацюк здатний до розпліднення й 8—10 раз на рік приводить по 10—20 дітей. 1 пара пацюків за рік може дати потомство 800—1000 шт.

Про численність пацюків можна судити з таких фактів: якось в одній з Паризьких різниць було знищено 16.000 пацюків. На острові Корсика було за одну ніч виставлено 4.000.000 капканів.

Чим же шкідливий пацюк? Пацюки всеядні й надзвичайно ненажерливі. На їх ми натрапляємо скрізь, де є що їсти, від підвалів до горіщ, від палаца до халупи. Вони прогризають собі шлях, де його немає, будь в якому місці прогризаючи найкріпші дубові бантини, прориваючи хід через найтовстіші цегляні стіни. Пацюки з'їдають і псують велику кількість борошна, зерна. Вони руйнують архіви, псують рисунки, колекції, їдять шкіру, об'їдають кору дерев, живляться здохлятиною. Загалом вони п'ють і їдять усе з царства тварин та рослин. В одній з Паризьких живодерень пацюки протягом однієї ночі з'їли 35 кіських

туш, лишивши самі кістки. Були випадки, що пацюки від'їдали у дітей, що спали, та п'яних ніс та вуха. Вони іноді роблять напади на жирних свиней, прогризаючи дірки в животі. Нерідко вони топлять качок, затягаючи їх на дно водозборів. Пацюки добре бігають, легко вилазять на рівну стіну, добре плавають, роблять великі стрибки, не погано риють землю, хоч останнього і не дуже люблять. У пацюків добре розвинений слух, нюх, смак, непоганий зір. Все це показує, як добре озброєні наші вороги.

Пацюки надто чутливі до голоду і не можуть вони не ївши пробути декількох днів. Коли б продукти хоронили в належних схованках, неприступних для зубів пацюків, коли б винищували лишки покидків, пацюки скоро переселились би в інші місця, де умови життя для них були б сприятливіші.

Зі своїм розумом та хитрстю пацюки добре пристосувалися і до умов теперішнього життя і навчилися розгадувати засоби, що їх людина вживає для їх знищення. Через це боротьба з ними надто тяжка.

Яка ж роль гризунів у наші часи? Тепер роль гризунів у розповсюдженні епідемій, причиненні санітарної та економічної шкоди досить виявлена. Лише пацюки та миші, не рахуючи санітарної шкоди (розповсюдження інфекційних та глистних захворювань, чуми, паратифів, епідемічної жовтухи, остриці, аскариди, трихіни, парші, сказу, прокази, і т. інш.), приносять щорічно надзвичайно велику шкоду всім країнам, що вираховується в мільйонах карбованців; напр. в Північно-Американських Сполучених Штатах 300 міль. доларів, Франція—200 міль. золот. франків, Німеччина—200 міль. марок, Англія—66 міль. фунтів стерлінгів і т. інш.; СРСР понад 525 міль. карбованців золотом (проф. Оболенський). За даними професора Сисіна на

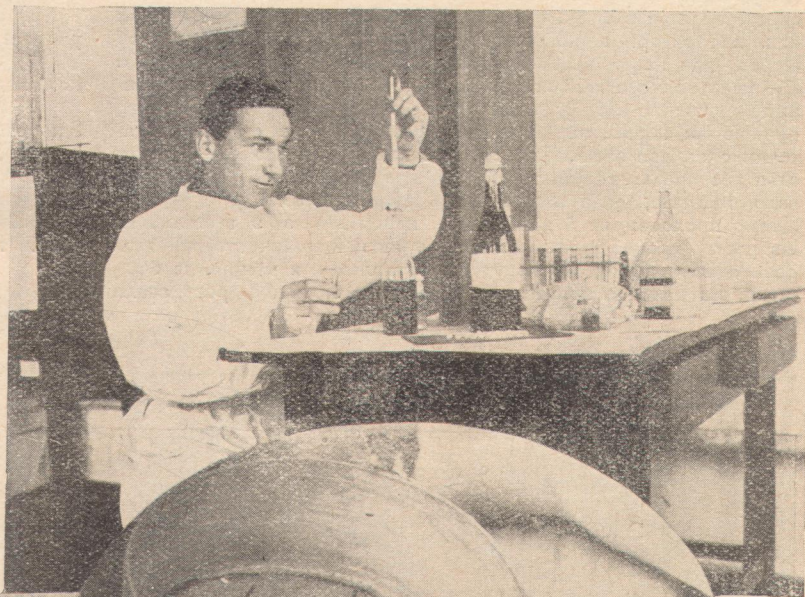
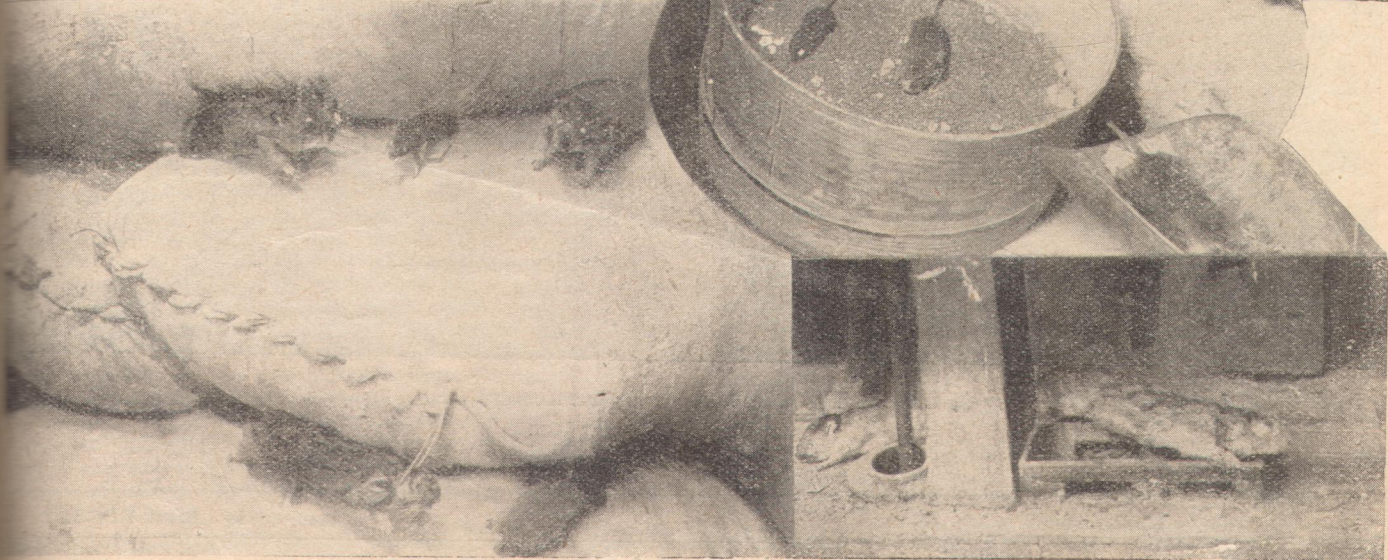

Фото А. Орловича

прохарчування ста мільйонів пацюків в ПАСШ працює 200.000 чоловік; в СРСР—пацюки з'їдають за рік (на думку Горькіна) заробіток 2.000.000 людей.

Беручи на увагу вищезазначені збитки, легко вирахувати ту економію, яку можна мати, коли б в СРСР було знищено пацюків хоч би на 50%, де їх нараховується до 150 мільйонів штук (проф. Сісін), а знищення на 50% цілком можливе при раціонально організованій боротьбі. Про це доводить нам досвід ПАСШ.

Та немагу економію зміг би одержати і Харків, на території якого знаходиться гризунів мінімум 450.000 штук, виходячи в загально-існуючого розрахунку—один пацюк на чоловіка (в дійсності ж їх більше). Крім цього переводячи боротьбу можна попередити непомірно велику санітарну шкоду, зазначену вище, від гризунів. При знищенні за рік у місті Харкові хоч 50% пацюків можна одержати економію в 800—850 тисяч карбованців, що й буде практичним здійсненням гасла „режим економії“. Для ствердження реальності й практичності щодо переведення боротьби з пацюками та мишами наведу коротенько лише дані Харківського Миськсанепіду.

Надзвичайне розповсюдження пацюків у м. Харкові, економічна шкода (1.700.000 крб. за рік лише харківська торгівля втратила) та неприємності, яких вони завдають, (укуси дітей у дит. будинках та дит. яслах), сила їх у студеських гуртожитках, ізоляторах, лікарнях, житлокоопсах тощо, не кажучи вже про склепи ХЦРК і т. інш.—примусили Миськсанепід шукати засобів боротьби з пацюками та мишами. Не зважаючи на цілковиту відсутність умов для переведення практично-дослідницької боротьби з пацюками та мишами, відсутність будь-яких на це коштів, робітників і т. інш. у Миськсанепіді,—я з дослідницькою метою перевів дератизацію (винищування пацюків) у 55 установах м. Харкова (дит. ясла, житлокоопси, студгуртожитки й т. інш.), квадратура площі яких рівняє понад 145.000 кв. метр.

Дератизацію я переводив головним чином бактеріальним (мікробним) способом. В чому ж він полягає? Бактеріальний спосіб полягає в тому, що ми беремо свіжо виготований у нашій бак. лабораторії пацюковий тиф і ним заражаємо приманку (страву для пацюків). А приманку готуємо так: беремо житнього або пекльованого хліба з розрахунку 4 фунти на 1 літер розчину пацюкового тифу. Хліб ріжемо на крихти, обливаємо його пацюковим тифом, перемішуємо його, доки не стануть шматочки однаково вологі. Для кращого смаку додаємо 20—30 грам сала або смальцю. Для того, щоб краще пахло й приваблювало пацюків, сало або смалець пережарювали з цибулею. Даємо прохолонути й далі добре перемішуємо з приманкою. На цьому процес приготування затравки й закінчується. А далі розкладаємо потроху в посуд і розставляємо в місцях, де є пацюки. Як правило затравки ми свої виготовляли й розкладали

лише ввечері. Увечері тому, щоб самими свіжими бактеріями затруїти пацюків, що переважно їдять ніччю. Наслідки наших затравок пацюковим тифом були досить добрі. Від 1—2 раз затруєнь або всі 100% пацюків зникали, або не менш, як 80%. Подібні наслідки мала в своїй практиці Жовтнева залізниця (Львівград).

В тих випадках, де пацюки лишалися і після 3—4 разів затравки пацюковим тифом, я, додержуючись німецької системи вживав хемічних препаратів.

З інших засобів боротьби з пацюками можна відзначити механічні—капкани та ловушки різної конструкції—досвід показав, що ними можна винищити дуже мало пацюків. Біологічний—використання природних ворогів пацюків: хорьок, лиса, кіт, собака-пінчер, фокстер'єр і т. інш. та себе не виправдує, як з боку рентабельності, так і з санітарно-гігієнічного.

В Америці ще надзвичайно широко вживають для винищування пацюків газу. Сірчаний газ, окис вуглерода, ціаністий калій, сірковий вуглерод і т. інш.

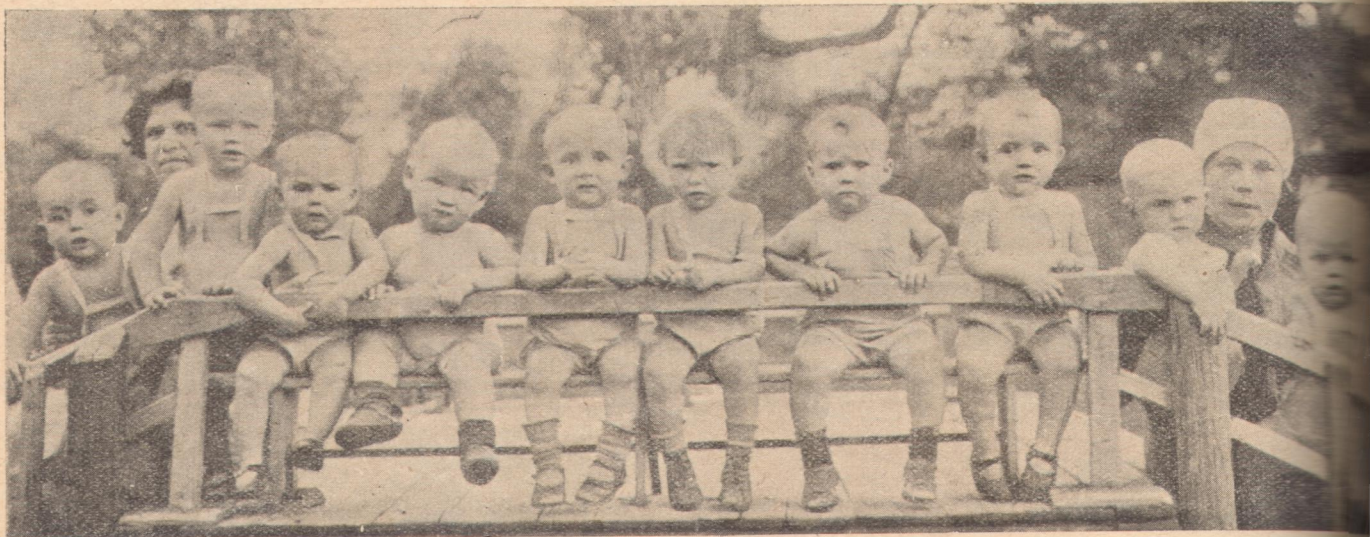
В останні роки в нас також цей досвід почали використовувати.

Підсумовуючи все, що було сказано, ми бачимо, що успіх боротьби з гризунами залежить не стільки від способу їх винищування, а скоріш від правильності організації боротьби. Жаль у нас на Україні справа боротьби з пацюками та мишами ще зовсім не організована, а тому нам слід за цю справу виступити, для чого використати великий досвід, що є за кордоном. В більшості великих держав справа боротьби з гризунами є справа державної ваги—там видаються закони в справі дератизації і навіть відбуваються світові конгреси. Останній з них відбувся в минулому році в Парижі. В резолюції своїй конгрес констатував велику небезпеку з боку пацюків, так у економічній, як і в санітарно-епідемічній відношенні по всіх країнах світу.

Як основні заходи в боротьбі з пацюками конгрес рекомендує:

- 1) Звернути більше уваги на організацію боротьби з пацюками по всіх країнах світу.
- 2) Влаштувати „крисонепроникність“, щоб-то будувати помешкання з обмеженим доступом пацюків до них.
- 3) Проводити систематичне винищування пацюків, не менш як 3 рази на рік.
- 4) У кожному місті де населення нараховується більше 100.000, потрібно мати спеціальний загін у справі боротьби з пацюками при сан.-епід. організації. Він провадить не тільки боротьбу з пацюками, а й досліджує щодо вивчення біології пацюків та способів передачі ними різних захворювань.

Д-р Панас Гринько

Дитячі ясла. Діти робітників Журавлівського району

ПОРЦЕЛЯНА-ФАЯНС-ШКЛО

(Український трест у м. Києві)

Здається, що із всіх інших тільки вироби „Укрфаянс-порцеляна-шкло тресту“ так хороше усім відомі, вживаються по всіх усяодах.

Візьміть який завгодно будинок: шахтаря чи радторг-службовця, візьміть яку завгодно установу, підприємство — повсюди ви знайдете вироби тресту.

Вироби цього тресту — це самий побут, це те, без чого наш побут не може існувати. Бо вироби тресту, як вже видно з назви його: — порцеляна, фаянс, скло. Це посуд, різні сервізи, це електричні порцелянові устаткування, це скло звичайне, віконне, медичне. Оці дрібні шклянки, різні супники тощо виробляються на 19 заводах, що їх розкинуто на терені України. З них 13 розташовано на Волині, та по два на Харківщині, Київщині, Донеччині.

Попит населення, різних підприємств, як от аптеки, що забирають увесь санітарний фаянс, дуже великий.

Поліпшуються умови нашого побуту, поширюється та поглиблюється смак споживача, й тому за промплянном на цей рік трестові дано завдання виробити 33.135 тонн продукції на суму 21¹/₂ мільйонів карбованців.

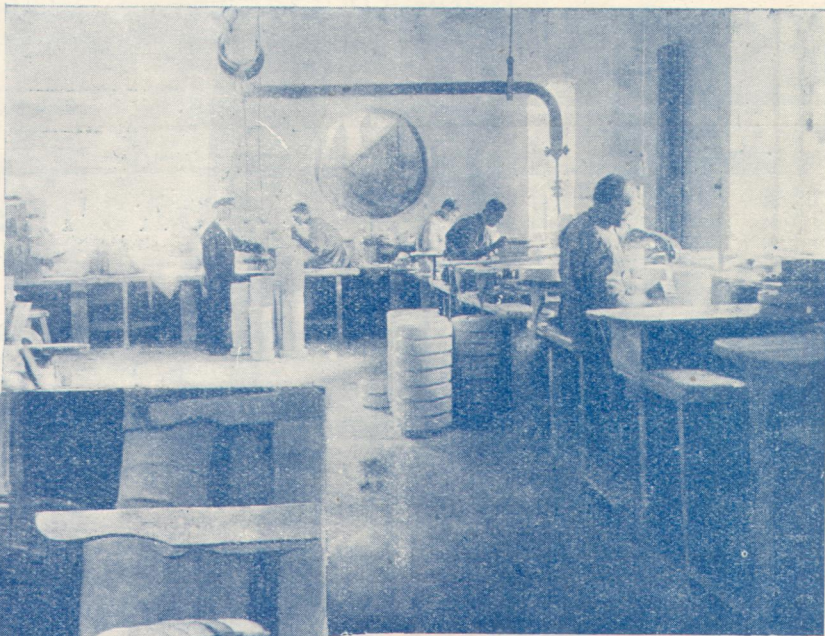
Виконати план надто важко. Важко збільшувати кількість та якість продукції при умовах застарілого устаткування.

Проте за 10 місяців вже виконано 103%

заводів. Так, наприклад, термос нашого виробу буде в два рази дешевший за імпортований. Виявляється можливість заміни залізної тари та низки інших виробів із кольорового металу відповідними порцеляновими, фаянсовими та шкляними виробами.

З другого боку — порушено питання про організацію кадра достатньо-кваліфікованих сил.

Весь час доводилося, за відсутності кераміків, користуватися т. з. „секретниками“; зараз порушено питання про реорганізацію Межигірського Керамічного Технікума в ВИШ із двома факультетами: керамічним та шкляним

з відділами для керамічного: тонкої кераміки, грубої та художньої й для шкляного — скла будівельного й скла інших виробів.

Радянські фахівці, певна річ, змінять і вигляд господарського посуду, зробивши його оформлення ідеологічно-прийнятним, наблизивши його до нашого побуту, відбиваючи наш побут, сучасність, замість дрібно-буржуазних підсолоджених смаків.

А втім, до зміни старих форм керамічних виробів, до нового оздоблення їх запрошуються всі суспільно-художні верстви.

Всі продажні операції тресту провадить Продасилікат. Майже 70% всієї

плану. Та збільшуючи кількість виробів, трест провів чималу роботу щодо зменшення собівартості.

Собівартість по керамічних výroбах зменшено на 2,3% проти промпляну.

Це вдається робити завдяки соціалістичному змаганню серед робітників та механізації виробництва.

За поточний рік витрачено вище за 1 млн. карб. на нове будівництво, на спорудження, устаткування та на капітальні ремонти.

Та перед цим не зупиняється управа тресту. Ринок вимагає краще. І трест будує на Київщині шкляний завод та на Маріупольщині порцеляно-фаянсовий комбінат.

Взагалі цей трест всіляко намагається підійти до потреб споживача як-мога найближче, одночасно збільшуючи кількість виробів, зменшуючи собівартість, та покращуючи художність і якість краще.

Трест асигнував 100 тисяч карбованців на науково-дослідні роботи. Та не дарма. Дослідники розв'язують дуже важливі питання, як-от заміна дорогої чав'ярської глини місцевою, деякі імпортові вироби — виробами наших

продукції доходить до споживача за допомогою кооперації, проте не можна не звернути уваги на несприятливий стан цієї останньої. Керівні кооперативні органи не виявляють потрібної гнучкості в постачанні низової кооперації продукцією. Відсутність баз, де б низова кооперація мала змогу одержати відповідний асортимент, а також кепські умови для кредитування — ось ті причини, що продукція, навіть сплачена Продасилікатом, залишається довгий час на складах своєчасно не відвантаженою.

Без сумніву у роботі тресту є й хиби.

Але ж він переборює їх.

Переможними кроками „Порцеляна-Фаянс-Шкло“ завойовує собі місце, як одна з частин великого господарського фронту, що іде загальним шляхом до зміцнення господарської сили Країни Рад.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТРЕСТ
ПОРЦЕЛЯНА-ФАЯНС-ШКЛО

Правління в м. Києві, вул. Воровського, № 6

ГОСУДАРСТВЕННОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО
„ПРОДУКТОПЕРЕРАБОТКА“

Украинская контора, ул. К. Либкнехта 17/19, тел. № 20-17.

ПОСТАВЛЯЕТ:

ГОСУДАРСТВЕННЫМ и КООПЕРАТИВНЫМ ОРГАНИЗАЦИЯМ
ВСЯКОГО РОДА ФРУКТИ и ОВОЩИ в СВЕЖЕМ
и КОНСЕРВИРОВАННОМ ВИДЕ, КАК ИЗ УКРА-
ИНСКИХ ЗАГОТОВОК, ТАК и ЗАГОТОВОК СССР.

В 3 ДНЯ

**Ы
С
Ы
Л
А
Е
Т**

к н и г и
наложн. платеж.

КНИГА ПОЧТОЙ

ГОСИЗДАТА РСФСР

Харьков, ул. Свердлова 14-11

**ЗАОЧНЫЕ ГОСКУРСЫ
КРОЙКИ и ШИТЬЯ**

мужских головных уборов и дамских шляп.

1 рубль в месяц. Художественное вышивание (ручн. и машинн.)

Кружководов и закройщиков, плата 2 р. в м-ц.

По окончании—свидетельство.

На курсах обучаются 13.500 челов.

Справочник—20 коп. мелкими марками.

Москва, 9, Тверская, 24

ВСУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТРЕСТ
„ПОРЦЕЛЯНА-ФАЯНС-ШКЛО“

Правління в м. Києві, вул. Воровського, № 6.

ОБ'ЄДНУЄ:

5 порцелянових,

4 фаянсових

та 10 шкляних виробень.

ВИРОБЛЮЄ:

Електротехнічну й монтувальну
порцеляну, телеграфні й те-
фонні ізолятори, високово-
ттову порцеляну.

Світарний фаянс.

Господарчу порцеляну й фаянс.
Сортове господарче шкло, лямпове
шкло та вироби.

Аптечний, монопольний та комер-
ційний посуд.